

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет спеціальної освіти, психології і соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ:
АТЕСТАЦІЙНИЙ ІСПИТ З ЛОГОПЕДІЇ**
для спеціальності 016 Спеціальна освіта
за освітньо-професійною програмою
«Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія)»
ступеня вищої освіти «бакалавр»

Затверджено вченою радою
факультету спеціальної освіти,
психології і соціальної роботи
Протокол № 12 від 27.11.2024 р.
Декан факультету

Тетяна ОПАЛЮК

Обговорено і затверджено
на засіданні кафедри
спеціальної та інклюзивної освіти
Протокол № 16 від 16.10.2024 р.
Завідувач кафедри

Світлана МИХАЛЬСЬКА

Кам'янець-Подільський
2024 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Атестаційний іспит з логопедії за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізацією 016.02 Олігофренопедагогіка з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка має на меті визначити рівень професійної підготовки здобувача вищої освіти та його відповідність вимогам освітньо-професійної програми Спеціальна освіта (Олігофренопедагогіка. Логопедія).

Питання, які пропонуються на атестаційному іспиті з логопедії, охоплюють навчальний матеріал таких навчальних дисциплін: логопедія, логоритміка з методикою, логодидактика, логопсихологія, спеціальні методики навчання дітей з тяжкими порушеннями мовлення, психолого-педагогічна оцінка розвитку дитини з тяжкими порушеннями мовлення і забезпечують можливість об'єктивно оцінити готовність випускників університету до професійної діяльності за призначенням. Для кожної навчальної дисципліни подано перелік основних тем і питань, що відповідають вимогам чинного стандарту вищої освіти підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 016 Спеціальна освіта спеціалізацією 016.02 Олігофренопедагогіка.

Атестаційний іспит з логопедії передбачає перевірку знань, умінь та навичок з усіх перерахованих вище навчальних дисциплін шляхом виконання теоретичних та практичних завдань.

Програмні компетентності навчання.

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти або у процесі корекційно-педагогічної, діагностико-консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК 2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 5 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 7 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

Спеціальні компетентності:

СК 1 Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності та здоров'я, раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб із особливими освітніми потребами.

СК 3 Здатність застосовувати психолого-педагогічні, дефектологічні, медико-біологічні, лінгвістичні знання у сфері професійної діяльності.

СК 11 Здатність дотримуватися основних принципів, правил, прийомів і форм суб'єкт-суб'єктної комунікації.

СК 15 Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.

СК 16 Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Очікувані результати навчання:

ПРН 1 Знати сучасні теоретичні основи спеціальної освіти відповідно до спеціалізації, застосовувати методи теоретичного та експериментального дослідження у професійній діяльності, релевантні статистичні методи обробки отриманої інформації, узагальнювати результати дослідження.

РН 3 Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН 4 Аргументувати, планувати та надавати послуги раннього втручання відповідно до рівня функціонування, обмеження життєдіяльності й здоров'я дитини.

РН 5 Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

РН 6 Планувати освітньо-корекційну роботу на основі результатів психолого-педагогічної діагностики осіб з особливими освітніми потребами з врахуванням їхніх вікових та індивідуально-типологічних відмінностей.

РН 8 Організовувати і здійснювати психолого-педагогічне вивчення дітей з особливостями психофізичного розвитку, діагностико-консультативну діяльність.

РН 9 Мати навички комплектування та організації діяльності спеціальних закладів освіти, спеціальних груп у закладах дошкільної освіти, спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти тощо.

РН 10 Здійснювати спостереження за дітьми з психофізичними порушеннями (інтелекту, мовлення, зору, слуху, опорно-рухових функцій тощо), реалізовувати корекційно-педагогічну роботу з врахуванням їхніх психофізичних, вікових особливостей, індивідуальних освітніх потреб, можливостей та здібностей.

РН 11 Застосовувати у професійній діяльності знання про методики, технології, форми і засоби раннього втручання, розвитку і корекції, навчання і виховання, реабілітації і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.

РН 12 Аргументувати, планувати та надавати психолого-педагогічні та корекційно-розвиткові послуги (допомогу) відповідно до рівня розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності дитини з особливими освітніми потребами.

За виконання завдань здобувач вищої освіти може отримати максимум 100 балів.

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЙНОГО ІСПИТУ
З ЛОГОПЕДІЇ
ДЛЯ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 016 СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 016.02 ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА
ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ
СПЕЦІАЛЬНА ОСВІТА
(ОЛІГОФРЕНОПЕДАГОГІКА. ЛОГОПЕДІЯ)**

ЛОГОПЕДІЯ

**Змістовий модуль 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ
ЛОГОПЕДІЇ**

Тема: Науково-теоретичні основи логопедії як науки.

Зміст, мета, завдання логопедії як науки. Об'єкт, предмет, мета, завдання цієї навчальної дисципліни. Принципи і методи логопедії як науки. Її категоріальний апарат. Історія розвитку вчення про порушення мовлення.

Тема: Особливості типового розвитку мовлення в процесі онтогенезу.

Характеристика послідовності появи у дітей мовленнєвих реакцій і значимих одиниць мовлення. Специфіка розвитку у дітей мовної компетентності і мовленнєвої діяльності.

Тема: Анатомо-психо-неврологічні основи розвитку та функціонування мовлення у дітей та дорослих.

Характеристика анатомо-фізіологічних, неврологічних, соціально-психологічних передумов успішного розвитку мовлення у дитини (таким чином, як вони розглядаються у таких науках як анатомія, нейрофізіології, нейропсихологія, психолінгвістика, психологія). Загальна характеристика можливих наслідків порушення біологічних і соціальних умов розвитку дитини.

Тема: Етіологія виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.

Характеристика функціональних, екзогенно-органічних і спадкових причин виникнення порушень мовлення у дітей і дорослих. Локальні і тотальні ураження центрального і периферійного відділів мовленнєвого апарату як причина виникнення порушень мовлення у дітей та дорослих.

Тема: Класифікації порушень мовлення у дітей.

Характеристика клініко-педагогічної і психолого-педагогічної класифікації порушень мовлення. Класифікації вторинних порушень мовлення у дітей. Характеристика залежностей між усіма класифікаціями. Можливості поєднання декількох порушень мовлення у однієї дитини чи дорослого.

**Змістовий модуль 2. ПОРУШЕННЯ ФОНЕТИЧНОГО БОКУ
МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ**

Тема: Клінічна характеристика дітей з порушенням розвитку фонем.

Характеристика причин виникнення дислалії, ринолалії і дизартрії у дітей. Клінічні класифікації дислалії, ринолалії і дизартрії. Характеристика дизартриків з точки зору синдромологічного підходу.

Тема: Особливості звуковимови у дітей з порушеннями розвитку фонем.

Характеристика порушень вимови звуків у дітей з дислалією, ринологією і дизартрією. Поліморфні і мономорфні порушення вимови звуків. Симптоматика, яка вказує на наявність порушення вимови звуків і термінологія, що характеризує їх специфіку. Фонетичний підхід до аналізу порушень вимови звуків у дітей.

Тема: Обстеження порушень звуковимови у дітей та причин, що їх обумовлюють.

Прийоми і методи вивчення порушень вимови звуків у дітей та причин, що їх обумовлюють. Характеристика критеріїв оцінки особливостей виконання діагностичних завдань дітьми з дислалією, ринологією і дизартрією.

Тема: Підготовка дітей з порушенням розвитку фонем до постановки звуків.

Робота по встановленню контакту з дитиною, особливості формування взаєморозуміння між дитиною, логопедом та її найближчим оточенням. Логопедичний масаж, артикуляційна і дихальна гімнастика. Специфіка їх використання на підготовчому етапі роботи з дитиною.

Тема: Постановка звуків у дітей.

Правильна артикуляція звуків мовлення. Характеристика порушеної вимови звуків. Особливості постановки кожного зі звуків залежно від причин, що обумовили це порушення.

Тема: Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з дислалією.

Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з дислалією в умовах закладу дошкільної освіти і шкільного логопункту, а також у дорослих людей на індивідуальних та підгрупових заняттях.

Тема: Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з ринологією.

Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з ринологією в умовах закладу дошкільної освіти і шкільного логопункту, а також у дорослих людей на індивідуальних та підгрупових заняттях.

Тема: Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з дизартрією.

Специфіка організації і проведення постановки звуків у дітей з дизартрією в умовах закладу дошкільної освіти і шкільного логопункту, а також у дорослих людей на індивідуальних та підгрупових заняттях.

Тема: Методика проведення фронтальних логопедичних занять з автоматизації і введенню звуків в мовлення у дітей з дислалією, ринологією і дизартрією.

Структура логопедичних занять по підготовці і постановці звуків мовлення у дітей. Особливості організації логопедичної роботи по автоматизації, диференціації і введенню звуків в мовлення. Структура занять по автоматизації, диференціації і введенню звуків в мовлення.

Змістовий модуль 3. ПОРУШЕННЯ ФОНЕМАТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ У ДІТЕЙ

Тема: Особливості типового розвитку фонематичних процесів у дітей.

Визначення понять: “фонематичний слух”, “фонематичне сприймання”, “фонематичне уявлення”, “фонематичний аналіз і синтез”, “слухова увага”, “фонематична увага”, “операція регуляції і контролю за процесом вимови фонем”. Характеристика динаміки розвитку фонематичних процесів у дітей з типовим розвитком.

Тема: Клінічна і психологічна характеристика дітей з порушеннями фонематичних процесів.

Причини виникнення порушень фонематичного боку мовлення у дітей. Структура фонематичного порушення і механізми його прояву. Характеристика симптомів, що вказують на наявність порушень фонематичного слуху у дітей. Класифікація порушень фонематичних процесів у дітей.

Тема: Обстеження фонематичних процесів у дітей з ФФН та причин, що обумовлюють їх недорозвиток.

Характеристика прийомів і методів дослідження фонематичного боку мовлення у дітей та аналіз симптомів, які вказують на специфіку розвитку (недорозвитку) цього боку мовлення у дітей. Прийоми і методи вивчення причин порушень фонематичного боку мовлення у дітей

Тема: Прийоми і методи виправлення порушень фонематичних процесів у дітей.

Характеристика прийомів і методів корекції і розвитку звуковимови і фонематичних процесів (фонематичного сприймання і диференціацій, фонематичного уявлення, фонематичного аналізу, фонематичного синтезу) в дітей з ФФН.

Тема: Особливості організації і проведення логопедичної роботи з подолання порушень фонематичних процесів у дітей дошкільного віку.

Характеристика особливостей комплексної організації логопедичної роботи з дошкільниками з урахуванням наявності у них системності порушення. Поєднання індивідуальної і фронтальної корекційної роботи з дітьми. Перспективне планування фронтальної логопедичної роботи в умовах закладу дошкільної освіти. Структура фронтальних логопедичних занять, метою яких є подолання ФФН у дошкільнят.

Тема: Особливості організації і проведення логопедичної роботи з подолання порушень фонематичних процесів у дітей шкільного віку.

Характеристика особливостей комплексної організації логопедичної роботи зі школярами з урахуванням наявності у них системності порушення. Поєднання індивідуальної і фронтальної корекційної роботи з дітьми. Перспективне планування фронтальної логопедичної роботи в умовах закладу загальної середньої освіти. Структура фронтальних логопедичних занять, метою яких є подолання ФФН в учнів.

Змістовий модуль 4. ЗАГАЛЬНЕ НЕДОРОЗВИНЕННЯ МОВЛЕННЯ (СИСТЕМНЕ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ)

Тема. Системні порушення мовлення, загальна характеристика. Клінічна характеристика дітей з загальним недорозвиненням мовлення. Причини виникнення ЗНМ при збереженні аналізаторних систем та інтелекту. Клінічна характеристика СПМ при порушенні аналізаторних систем та інтелекту.

Тема. Періодизація системних порушень мовлення (ЗНМ). Особливості мовлення у дітей з I рівнем ЗНМ. Особливості мовлення у дітей з II рівнем ЗНМ. Особливості мовлення у дітей з III, IV рівнем ЗНМ.

Тема. Алалія. Загальна характеристика порушення. Причини і симптоми алалій. Класифікація алалій.

Тема. Обстеження дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Обстеження дітей з I рівнем ЗНМ. Обстеження дітей з II рівнем ЗНМ. Обстеження дітей з III, IV рівнем ЗНМ.

Тема. Проведення корекційної роботи з дітьми із загальним недорозвиненням мовлення. Характеристика системи комплексної корекційної роботи з подолання ЗНМ. Логопедична корекція загального недорозвинення мовлення.

Змістовий модуль 5. ПОРУШЕННЯ ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА.

Тема. Порушення читання. Загальна характеристика порушень процесу читання. Симптоматика та причини дислексій. Класифікація дислексій.

Тема. Порушення письма. Характеристика дисграфій. Причини і симптоматика дисграфій. Класифікація дисграфій.

Тема. Методика логопедичної роботи з подолання порушень писемного мовлення. Особливості обстеження дітей з дислексією і дисграфією. Подолання порушень писемного мовлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Логопедія: підручник / за ред. М.К. Шеремет. Вид. 4-е. К.: Слово, 2017. 856 с.
2. Гаврилова Н.С. Порушення фонетичного боку мовлення у дітей. Монографія. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2011. 200 с.
3. Конопляста С.Ю. Ринологія від А до Я: Монографія. К.: Книга-плюс, 2015. 312 с.
4. Мартинюк З.С. Ринологія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч. – метод. посіб. Київ. 2023. 180 с
5. Тарасун В.В. Логодидактика. Навчальний посібник для вищих навчальних закладів. К.: Видавництво НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2004. 348 с.
6. Ткач О.М. Логопедія: формування семантичних полів слів у дітей з системними порушеннями мовлення. Монографія / Ткач О.М. Кам'янець-Подільський: ПП «Аксіома», 2019. 240 с.

7. Трофименко Л.І. Алалія: підтримка дитини з особливими мовленнєвими потребами в освітньому середовищі: навч.-метод. посіб. Київ. 2023. 180 с.
8. Шеремет М.К., Ревуцька О.В. Логопедія (корекційна робота при дислалії). К., 2009. 244 с.
9. Чередніченко Н.В., Клименко І.В., Тенцер Л.В. Порухення письма у молодших школярів: діагностика та корекція. Навчально-методичний посібник. К.: ДІА, 2016. 248 с.
10. Гаврилова Н.С. Навчальна програма з логопедії: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006», 2018. 200 с.

Додаткова література:

1. Андросова В.М. Мова символів жива – в ній звуки, букви і слова...: Методичний посібник. Суми: СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2006. 92 с.
2. Богуш А.М. Мовеннєвий розвиток дітей від народження до 7 років. Монографія. 2-е видання. К.: Слово, 2010. 374 с.
3. Вступ до спеціальності: Логопедія (Текст): навчальний посібник / І.М. Омельченко, В.В. Тарасун, Л.О. Федорович. Кременчук: Християнська Зоря, 2011. 416 с.
4. Гомля В., Федорович Л. Артикуляційна гімнастика / за ред. Л. Федорович. Кременчук: Християнська зоря, 2008. 74 с.
5. Гуцал Л.Л. Миронова С.П. Теоретичні аспекти та методика подолання заїкання у молодших школярів. Хмельницький: Поділля, 2001. 91 с.
6. Дяченко К.Г. Інновації в корекції писемного мовлення молодших школярів. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2010. 320 с.
7. Козлова В.А., Максименко В.С. Фронтальна робота з усунення лексико-граматичного недорозвинення мовлення у дошкільників (лексико-граматична ланка). Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2005. 91 с.
8. Корекція заїкання у молодших школярів: Навчально-методичний посібник / за ред. Н.С. Гаврилової. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. 76 с.
9. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал. К.: Літера ЛТД, 2003. 104 с.
10. Мовні ігри та вправи зі словом / Упоряд. В.Л. Сухар. Х.: Веста: Ранок, 2008. 176 с.
11. Пахомова Н.Г. Нейропсихолінгвістика: навч. посіб. для студ. спец. 7.01010501, 8. 01010501 "Корекційна освіта". Полтава: ТОВ «АСМІ», 2013. – 268 с.
12. Ревуцька О.В. Збагачення лексичного запасу молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення у процесі засвоєння словотворчих засобів: Монографія. Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2007. 181 с.
13. Рібцун Ю.В. Професійний довідник учителя-логопеда закладу дошкільної освіти. 2-е видання. Херсон: Вид. група «Основа», 2013. 238 с.

14. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. 3-е видання, доповнене. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2007. 160 с.
15. Свиридов О.І. Анатомія людини: Підручник / за ред. І.І. Бобрика. К.: Вища школа, 2001. 399 с.
16. Соботович Є.Ф. Вибрані праці з логопедії. К.: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2015. 308 с.
17. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Випуск 1. К.: Актуальна освіта, 2006. 68 с.
18. Тищенко В.В., Рібцун Ю.В. Як навчити дитину правильно розмовляти: Від народження до 5-ти років: Поради батькам. К.: Літера ЛТД, 2006. 128 с.
19. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс / за ред. Є.Ф. Соботович. К.: Актуальна освіта, 2007. 120 с.
20. Трофименко Л.І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей старшого дошкільного віку із ЗНМ: Програмно-методичний комплекс. К.: Актуальна освіта, 2013. 108 с.
21. Федорович Л.О. Формування правильної вимови у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку. Кременчук: Християнська Зоря, 2007. 346 с.
22. Федорович Л.О. Формування мовленнєвого дихання у дітей з порушеннями мовлення. Кременчук: Християнська Зоря, 2010. 92 с.
23. Формування фонематичних процесів у дітей з порушеннями мовлення: науково-методичний посібник / І.В. Макаренко, Л.О. Федорович. Кременчук: Християнська Зоря, 2012. 94 с.
24. Чередніченко Н.В., Горбачова Д.М. Формування фонетико-графічної грамотності у молодших школярів із порушеннями мовленнєвого розвитку в умовах корекційного навчання. К.: ДІА, 2016. 212 с.
25. Чорна О.П. Психолого-педагогічна діагностика та корекція заїкання у дітей: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друк-Сервіс», 2013. 148 с.

ЛОГОРИТМІКА З МЕТОДИКОЮ

Тема 1. Предмет і завдання логопедичної ритміки/

Об'єкт, предмет, мета і завдання логопедичної ритміки. Принципи і методи логопедичної ритміки. Методи і прийоми навчання у логопедичній ритміці. Основні поняття логопедичної ритміки.

Тема 2. Система логоритмічного виховання

З історії музично-ритмічного і логоритмічного виховання. Особливості та основні ланки логопедичної ритміки.

Тема 3. Зміст, структура і засоби логопедичної ритміки.

Музично-ритмічний вплив на дітей дошкільного віку, школярів, підлітків і дорослих з мовною патологією. Завдання музично-ритмічного і логоритмічного виховання дітей, підлітків і дорослих. Загальна характеристика

засобів логопедичної ритміки. Ходьба і марширування в різних напрямках. Вправи на розвиток дихання, голосу, артикуляції. Вправи, що регулюють м'язовий тонус. Вправи на активізацію уваги. Рахункові вправи. Мовленнєві вправи без музичного супроводу. Вправи, що формують відчуття музичного ритму або метра. Вправи, що формують відчуття музичного темпу. Ритмічні вправи. Спів. Гра на музичних інструментах. Музична самостійна діяльність. Ігрова діяльність. Вправи для розвитку творчої ініціативи. Заклучні вправи.

Тема 4. Методика обстеження психомоторної функції в осіб з порушеннями мовлення

Методика дослідження психомоторної функції. Методика дослідження сенсорної функції.

Тема 5. Логопедична ритміка в системі роботи з дітьми з ФФНМ

Порушення моторної, емоційно-вольової сфери і неконтрольована поведінка в осіб з дислалією, дизартрією та порушенням голосу. Особливості використання логоритмічних музично-ритмічних засобів під час усунення дислалії, дизартрії та порушення голосу.

Тема 6. Логопедична ритміка в системі комплексної психолого-педагогічної роботи та медичні заходи при подоланні заїкання

Порушення моторної, емоційно-вольової сфери і довільної поведінки у дітей із заїканням дошкільного, молодшого та середнього шкільного віку. Порушення моторної, емоційно-вольової сфери і довільної поведінки у підлітків і дорослих. Зміст заняття з логопедичної ритміки з особами із заїканням. Вплив логоритмічного заняття на осіб із заїканням залежно від етапу корекційної роботи.

Тема 7. Логопедична ритміка в системі роботи з дітьми із ЗНМ

Порушення рухової, сенсорної, емоційно-вольової сфери і довільної поведінки в дітей із ЗНМ. Поетапне використання логоритмічних засобів у процесі логопедичної роботи з дітьми із ЗНМ.

Тема 8. Організаційно-методичні вказівки з логоритмічного виховання

Завдання і зміст роботи музичного керівника. Оформлення приміщення для занять з логоритміки.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Заняття з логоритміки в групах для дітей із заїкуванням. Методичні рекомендації. / Під ред. А.В. Щолохової, Р.А. Юрової. К.: НМЦСО, 2010. 129 с.
2. Зедінська-Любченко К.О., Московченко М.О. Корекція заїкання у дітей дошкільного віку засобами логоритміки. Сучасні проблеми логопедії та реабілітації: матеріали VIII Всеукраїнської заочної науково-практичної конференції. Суми.: ФОП Цьома С.П., 2019. С. 22-26.
3. Лісова Л.І. Логоритміка з методикою: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський: ПП «Медобори-2006» 2018. 132 с.
4. Садовенко С.М. Ти, малий, скажи малому...: музична логоритміка. К.: Редакції газет з дошкільної та початкової освіти, 2013. 128 с.

5. Самаріна С.І. Історія становлення і розвитку логоритмічного виховання дітей // Наукові запски. Психолого-педагогічні науки. Ніженський державний університет ім. М. Гоголя, 2017. № 3. С. 288-290.

6. Шпирна О.М. Використання логоритмічних прийомів у корекційній роботі: (початкова школа) // Логопед: науково-методичний журнал. 2012. №1. С. 28-31.

ЛОГОДИДАКТИКА

Тема 1. Логодидактика як наука.

Сучасний розвиток логопедагогіки в Україні. Логопедагогіка як наука про навчання, виховання, діагностику та шляхи корекції розвитку дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку. Предмет та завдання логодидактики. Основні категорії логодидактики. Місце логодидактики в системі педагогічних наук. Перспективи наукових досліджень. Соціально-педагогічні фактори, що впливають на проблему вивчення та організації допомоги дітям з порушеннями мовленнєвого розвитку. Сучасна клінічна та психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення, їх значення. Психолого-педагогічна характеристика осіб з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Тема 2. Навчання, виховання, розвиток та корекція як єдиний педагогічний процес.

Єдність законів розвитку дитини з порушенням та типовим розвитком. Роль діяльності та спілкування у розвитку особистості дитини. Взаємозв'язок навчання та розвитку. Єдність навчання, виховання, розвитку, корекції як основна закономірність корекційного педагогічного процесу. Опора на позитивні можливості учнів у навчально-виховному процесі. Засоби корекції, умови корекційної роботи. Значущість раннього виявлення патології психофізичного розвитку та ранньої спеціальної педагогічної роботи з дітьми для підвищення ефективності корекційно-виховної роботи. Індивідуальний та диференційований підхід.

Тема 3. Процес навчання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Корекційна спрямованість навчання. Особливості навчального процесу. Навчання як шлях інтеграції дитини з особливими освітніми потребами в сучасну систему соціальних стосунків. Психологічні основи процесу навчання. Структура процесу навчання. Основні вимоги до викладу нового навчального матеріалу, закріплення та повторення його. Шляхи активізації пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання.

Основні вимоги до змісту освіти (корекційна спрямованість, концентричність розташування матеріалу, реалізація міжпредметних зв'язків, диференціація, науковість, доступність). Характеристика змісту освіти, її освітньо-виховне та корекційне значення. Принципи спеціальної дидактики. Обґрунтування принципів навчання. Характеристика принципів спеціальної

дидактики (індивідуальний та диференційований підхід до учнів з порушеннями мовленнєвого розвитку, корекційна спрямованість навчання).

Тема 4. Методи, прийоми та засоби спеціальної дидактики.

Поняття про методи, прийоми та засоби навчання. Сучасні класифікації методів навчання: за джерелом знань, дидактичною метою, характером пізнавальної діяльності учнів; методи організації, здійснення та стимулювання навчально-пізнавальної діяльності. Критерії вибору методів навчання. Характеристика особливостей реалізації методів організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Раціональне поєднання методів навчання. Елементи програмованого та проблемного навчання. Використання комп'ютерних технологій.

Форми організації навчання. Урок як основна форма організації шкільного навчання. Сучасні психолого-педагогічні вимоги до уроку. Особливості уроку. Типи та структура уроків. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз уроку з сторони корекційної спрямованості, виховного характеру, педагогічного керівництва пізнавальною діяльністю, цілісний аналіз.

Види перевірки знань, їх особливості. Стимулююча та корекційна роль оцінки. Критерії оцінювання знань, умінь та навичок. Специфіка контролю знань. Умови ефективності контролю за навчально-пізнавальною діяльністю учнів.

Тема 5. Домашня навчальна робота учнів.

Корекційно-виховне значення самопідготовки, вимоги до її організації, тривалості та проведення. Структура самопідготовки. Форми організації домашньої навчальної роботи учнів. Взаємозв'язок у роботі вчителя та вихователя.

Тема 6. Сутність процесу виховання дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку.

Сучасні проблеми виховання школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку. Завдання та зміст виховання. Особливості виховного процесу. Принципи виховання і спрямованість їх на засвоєння учнями загальнолюдських духовних цінностей, зв'язок виховання з життям; єдність свідомості і поведінки; виховання колективу.

Особливості та зміст виховання дитини з порушеннями мовленнєвого розвитку в сім'ї. Форми та методи роботи з сім'ями школярів. Характеристика колективних і індивідуальних форм, зміст роботи вчителя з батьками учнів.

Тема 7. Позакласна робота.

Роль позакласної роботи в корекції порушень психофізичного розвитку дітей, формуванні їх особистості. Завдання та особливості позакласної роботи в групах продовженого дня. Форми і зміст навчальної, корекційно-розвиткової, виховної позакласної роботи.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Логопедія: підручник / за ред. М. К. Шеремет. Вид. 3-тє, перер. та доповн. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 776 с.

2. Миронова С. П. Корекційна психопедагогіка: підручник / С.П. Миронова. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2015. 312 с.
3. Миронова С. П. Олігофренопедагогіка. Компактний навчальний курс : навчальний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, редакційно-видавничий відділ, 2007. 204 с.
4. Миронова С. П. Педагогіка інклюзивної освіти: навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет імені Івана Огієнка, 2016. 164 с.
5. Прикладна корекційна психопедагогіка. Олігофренопедагогіка: навчальний посібник / за ред. О. В. Гаврилова, В. О. Липи. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. 592 с.
6. Самостійна робота студентів з дисципліни „Корекційна педагогіка (Логопедагогіка)” : навчальний посібник / укл. С. П. Миронова. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський державний університет, інформаційно-видавничий відділ, 2003. 104 с.
7. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка: підручник / В. М. Синьов. Частина I. Київ : Вид-во НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2007. 238 с.
8. Синьов В. М. Корекційна психопедагогіка. Логопедагогіка: підручник / В. М. Синьов. Частина II. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2009. 224 с.
9. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : науково-методичний посібник / за ред. О. І. Пометун. Київ : Видавництво А.С.К., 2004. 192 с.
10. Тарасун В. В. Логодидактика : навчальний посібник. 2-е вид. Київ : Слово, 2011. 392 с.
11. Тарасун В. В. Превентивне навчання дошкільників з порушеннями мовленнєвого розвитку. Київ : Слово, 1998. 247 с.
12. Трофименко Л. І. Корекційне навчання з розвитку мовлення дітей середнього дошкільного віку із ЗНМ : програмно-методичний комплекс / за ред. Є. Соботович. Київ : «Актуальна освіта», 2007. 120 с.

ЛОГОПСИХОЛОГІЯ

Змістовий модуль 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛОГОПСИХОЛОГІЇ

Тема 1. Теоретичні аспекти «Логопсихології».

Поняття, предмет, об'єкт, завдання «Логопсихології». Взаємозв'язок «Логопсихології» з іншими дисциплінами.

Тема 2. Психолого-педагогічні та клінічні причини порушень мовлення.

Етіологія причин порушення мовлення у дітей з ОПП. Психолого-педагогічна класифікація порушень мовлення. Клініко-педагогічна класифікація порушень мовлення.

Тема 3. Методи діагностики психічних процесів.

Організаційні методи. Емпіричні методи. Методи обробки даних. Інтерпретаційні методи.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПСИХІЧНИХ ПРОЦЕСІВ В ОСІБ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Тема 4. Особливості розвитку відчуттів та сприймання в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про відчуття. Фізіологічні основи відчуттів та сприймання. Закономірності розвитку відчуттів та сприймання в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

Тема 5. Особливості розвитку.

Поняття про пам'яті (види та класифікація). Закономірності розвитку пам'яті в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком.

Тема 6. Особливості розвитку властивостей уваги в осіб з порушеннями мовлення.

Науково-теоретичні погляди щодо сутності уваги її види та класифікація. Закономірності розвитку уваги осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

Тема 7. Особливості розвитку мисленнєвих операцій в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про мислення. Особливості мисленнєвої діяльності. Закономірності розвитку мислення в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

Тема 8. Особливості розвитку

Поняття про уяву її функції та особливості. Закономірності розвитку уяви в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком.

Тема 9. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про мову, мовлення її функції. Фізіологічні основи мовлення. Закономірності розвитку мовлення в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Особливості розвитку мовлення в осіб з порушеннями мовлення. Методи діагностики та корекції.

Тема 10. Особливості розвитку мотиваційної спрямованості в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про мотивацію. Закономірності розвитку мотивації в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

Тема 11. Особливості розвитку вольових якостей в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про вольові процеси особистості. Закономірності розвитку вольових дій в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

Тема 12. Особливості розвитку емоційної складової в осіб з порушеннями мовлення.

Поняття про емоції. Закономірності розвитку емоції в осіб з нормотиповим психофізичним розвитком. Методи діагностики та корекції.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна література:

1. Конопляста С. Ю., Сак Т. В. Логопсихологія Київ : Знання, 2010.
2. Мартиненко І. Логопсихологія. Курс лекцій : навч. посіб. Київ, 2016. 116 с.
3. Павелків Р.В., Цигипало О.П. Дитяча психологія: навч. посіб. Київ: Академвидав, 2008.
4. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. Навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 424 с.
5. Дуткевич Т.В. Загальна психологія. Теоретичний курс. навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 388 с.
6. Белова. О. Діагностика та корекція агресії у дітей молодшого шкільного віку з порушеннями мовлення: Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори 2006, 2017. 234 с.

Додаткова література:

1. Белова О. Теоретичне обґрунтування вольової готовності до школи дітей старшого дошкільного віку. Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, вип. 40, Т.1, 2021. С. 204–208.
2. Белова О.Б. Діагностика мотиваційної спрямованості дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. Актуальні питання гуманітарних наук міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич : Гельветика, вип. 51, 2022. С. 419–423.
3. Белова О.Б. Концептуально-методологічні підходи до діагностики емоційного компоненту мовленнєвої готовності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. Інноваційна педагогіка. Науковий журнал. Одеса: Гельветика. Вип. 47.2022. С. 94–99.
4. Белова О.Б. Методика вивчення емоційної грамотності дітей старшого дошкільного віку з логопатологією. Зб. наук. праць «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах». Запоріжжя: КПУ, 2022, № 82, С.21–29. <http://pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2022/82/3.pdf>
5. Белова О.Б. Проблематика мотиваційної готовності до навчання в школі дітей старшого дошкільного віку. Педагогічні науки: теорія та практика. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2021. № 2 (38), С. 181–188.
6. Белова.О. Подолання підвищеного рівня агресії у дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку: Монографія. Кам'янець-Подільський: ПП Медобори 2006, 2018. 242 с.
7. Биков Ю.Н. Неврологія, 2005. [Електронний ресурс] / Режим доступу до вид. : <http://medbib.in.ua/perinatalnaya-patologiya.html>

8. Гаврилова Н. С. Класифікації порушень мовлення. Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Сер. соціально педагогічна. Вип. XX : у 2-х ч., ч.1 / за ред. О. В. Гаврилова, В. І. Співака. Кам'янець-Подільський : Медобори-2006, 2012. С. 293–315.

9. Кутішенко В. П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). Київ: Центр учбової літератури, 2010.

10. Лазаренко В.І., Лазаренко В.П., Продайко В.М., Сурякова М.В. Психологія. Дніпропетровськ: ДНУ, 2015. 95с.

11. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: Навч. посібник. Київ: МАУП, 2000. 256 с

12. Мартиненко І. В. Особливості вольової готовності до шкільного навчання дітей шестирічного віку із загальним недорозвиненням мовлення. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 19 : Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: Зб. наукових праць. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. № 5. С. 159–164.

13. Мартиненко І. В. Особливості мотиваційної готовності до школи дітей із загальним недорозвиненням мовлення. Імідж сучасного педагога. 2005. № 6–7 (55–56). С. 35–38.

14. Маруненко І.М. Психофізіологія: Київ: Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2013. 408 с.

СПЕЦІАЛЬНІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ДІТЕЙ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Тема 1. Теоретико-методологічні основи спеціальної методики розвитку мовлення.

Предмет, мета та завдання спеціальної методики розвитку мовлення. Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення та її зв'язок з іншими науками. Роль мови у психічному розвитку дитини. Психолого-медико-педагогічний супровід дітей з тяжкими порушеннями мовлення (ТПМ).

Тема 2. Система роботи з формування і розвитку мови дітей із ПМР.

Закономірності розвитку мовлення у дітей. Завдання спеціального навчання мови та мовлення дітей із ПМР. Методичні принципи навчання мови та мовлення. Основні засоби навчання мови та мовлення. Методи та прийоми розвитку мовлення дітей із ПМР.

Тема 3. Спеціальна методика розвитку словника.

Поняття та значення словникової роботи. Особливості розвитку словника дітей дошкільного віку. Завдання, принципи та зміст словникової роботи. Напрямки логопедичної роботи з розвитку словника. Методи та прийоми словникової роботи.

Тема 4. Спеціальна методика формування граматичної будови мови.

Поняття граматики та її становлення у дітей дошкільного віку. Завдання, шляхи та етапи формування граматичної будови мови. Спеціальна методика формування способів словотворення. Спеціальна методика формування морфологічної сторони мовлення. Спеціальна методика формування синтаксичної сторони мовлення.

Тема 5. Спеціальна методика виховання звукової культури мовлення.

Поняття звукової культури мовлення. Психолінгвістичні та онтогенетичні аспекти становлення інтонаційної сторони мовлення. Спеціальна методика навчання звуковимови. Спеціальна методика формування інтонаційної сторони мовлення.

Тема 6. Спеціальна методика розвитку зв'язного мовлення.

Поняття зв'язного мовлення. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання. Особливості розвитку зв'язного мовлення у дошкільному дитинстві. Спеціальна методика формування діалогічного мовлення. Завдання та зміст навчання монологічного мовлення. Прийоми навчання розповідання. Спеціальна методика навчання описам. Спеціальна методика навчання переказу художніх творів. Спеціальна методика навчання розповіді за картиною. Спеціальна методика навчання складання розповідей за серіями сюжетних картинок. Спеціальна методика навчання творчого розповідання.

Тема 7. Спеціальна методика роботи з художньою літературою.

Значення художньої літератури у формуванні особистості та мовленнєвому розвитку дитини. Особливості сприймання художніх творів дітьми. Спеціальна методика художнього читання та розповідання дітям. Спеціальна методика заучування віршів. Прийоми художнього читання та розповідання.

Тема 8. Підготовка дітей до навчання грамоти.

Теоретичні основи навчання грамоти. Завдання та зміст підготовки до навчання грамоти. Спеціальна методика ознайомлення з поняттям „слово”. Спеціальна методика ознайомлення зі словесним складом речення. Спеціальна методика формування складового складу слова. Спеціальна методика формування звукового аналізу слова. Підготовка до навчання письма.

Тема 9. Методи і прийоми корекції дислексії та дисграфії у дітей.

Дислексія та дисграфія їх взаємозв'язки і відмінності. Причин виникнення дислексії в дітей. Причин виникнення дисграфії в дітей. Тип дислексії, особливості дітей із певним типом дислексії. Види дисграфій. Способи корекції дислексії. Методи корекції дислексії. Світові методики для коригування мовлення і читання.

Тема 10. Афазія – симптоми, причини, діагностика, лікування та корекція. Алалія: види, симптоми та корекція.

Чому розвивається патологія при афазії. Афазія – види та особливості. Симптоми порушення при афазії. Діагностика при афазії. Лікування та корекція афазії. Алалія – симптоми та особливості. Алалія – причини та фактори ризику. Алалія – види. Діагностика захворювання та чи лікується алалія.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Вержиховська О.М., Н.М.Гончарук, І.Л.Рудзевич. Спеціальна методика виховання дітей з тяжкими порушеннями мовлення: Навчально-методичний посібник / О.М.Вержиховська, Н.М.Гончарук, І.Л.Рудзевич – 2-е вид., перероб. і доп. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2017. 205с. URL : https://k-psmpokr.kpnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/10/Книга_СМВДЗТІМ2017.pdf

2. Миронова С. П. Нова українська школа: особливості організації освітнього процесу учнів початкової школи в інклюзивних класах : навчально-методичний посібник. Тернопіль: Астон, 2020. 176 с. URL : <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalno-metodychny-posibnyky/dlya-pedpraytsivnykiv/NUSH-osoblyvosti-orhanizatsiyi-osvitnoho-protseesu-uchniv-pochatkovoyi-shkoly-v-inklyuzyvnykh-klasakh-Myronova.pdf>

3. Програма з корекційно-розвиткової роботи для закладів загальної середньої освіти (для дітей з тяжкими порушеннями мовлення, 1-4 класи) (Корекція мовлення) / Трофименко Л.І., Ільяна В.М., Пригода З.С., Аркадьєва О.О., Грибань Г.В. Київ. 2018. URL : <https://docs.google.com/document/d/1iD4VdU-mUFgJHvUKqFzdusEsIL-kSquAh7JNoK7xZ7w/edit>

4. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція мовлення» для 5 - 10 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для осіб з тяжкими порушеннями мовлення Трофименко Л. І., Ільяна В. М., Мартинюк З. С., Грибань Г. В., Аркадьєва О. О. Київ. 2022. URL : https://drive.google.com/file/d/11B1zcnj_T_qwpirPFbF0jKcxpPPJRYy8/view

5. Рібцун Ю. В. Учні початкових класів із тяжкими порушеннями мовлення: навчання та розвиток : навч.-метод. посіб. / Юлія Рібцун. Львів : Світ, 2020. 264 с. : іл. URL : https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725959/1/Рібцун_Учні%20з%20ТІМ.pdf

6. Рібцун Ю. В. Програма з корекційно-розвиткової роботи «Корекція розвитку» для 1-4 класів спеціальних закладів загальної середньої освіти для дітей з тяжкими порушеннями мовлення К., 2018. 83 с. URL : <https://docs.google.com/document/d/1fwZ4EJkjQPUWv324FMxN3Ww7XAmLan2CsnOgKPK0sYY/edit>

7. Тарасун В.В., Гаврилова Н.С. Особливості навчання математики молодших школярів з порушеннями мовленнєвого розвитку: навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ПП Мошинський В.С., 2007. 268 с.

8. Чередніченко Н.В. Початковий курс навчання української мови молодших школярів із тяжкими порушеннями мовлення (ТІМ). Навчально-методичний посібник (курс лекцій). К. : Видавничий дім «Слово», 2012. 208 с.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ОЦІНКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ

Тема. Особливості розвитку мовлення у дітей дошкільного і молодшого шкільного вік

Розвиток фонологічної складової мовлення.

Тема. Етіологія виникнення мовленнєвих порушень.

Історія розвитку вчення про причини мовленнєвих порушень. Функціональні причини. Екзогенно-органічні причини. Спадкові причини.

Тема. Класифікація порушень мовлення у дітей

Критерії, покладені в основу класифікації мовленнєвих порушень. Види мовленнєвих порушень, що виділяються в клініко-педагогічній класифікації. Види мовленнєвих порушень, що виділяються в психолого-педагогічній класифікації.

Тема. Особливості проведення комплексної оцінки розвитку дитини.

Мета проведення комплексно психолого-педагогічної оцінки

Тема. Особливості пізнавальної діяльності дітей з порушенням мовлення.

Становлення мовлення у дітей від народження до 17 років. Особливості розвитку мовлення і мислення у дітей з вадами мовлення.

Тема. Особливості діагностичної роботи для дітей із мовленнєвими патологіями.

Збір анамнезу. Результати спостереження за розвитком пізнавальної діяльності та особистості дитини. Обстеження розуміння дитиною зверненого до неї мовлення (імпресивного мовлення):: А. Обстеження будови та рухливості артикуляційного апарату. Б. Обстеження звукової системи мовлення. В. Обстеження активного словника дитини. Г. Обстеження граматичної будови мовлення. Фіксація результатів обстеження.

Тема. Мовленнєва картка з картинками – практичний інструмент в логопедичній діагностиці.

Мовленнєва картка – один із основних документів професійної документації вчителя-логопеда. Особливості авторської мовленнєвої картки з картинками «Логопедичне обстеження рівня мовленнєвого розвитку дитини». Методичні рекомендації до мовленнєвої картки з картинками. Методичні рекомендації до мовленнєвої картки.

Тема. Діагностика особливостей розвитку кінетичного та кінестетичного праксису у дітей з порушеннями мовлення.

Тактильний модально-специфічний та кінестетичний фактор. Кінетичний фактор та фактор довільної регуляції рухів.

Тема. Діагностика та корекція психомоторного розвитку дітей з порушеннями мовлення.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Блінова Г.Й. Альбом для обстеження мовлення у дитини: Навчально-методичний посібник: В 2 ч. К. : Благовіст. 2001. 215 с.
2. Малярчук А.Я. Обстеження мовлення дітей: Дидактичний матеріал. К. : Літера ЛТД, 2002. 104 с.
3. Савченко М.А. Методика виправлення вад вимови фонем у дітей. 3-є видання, доповнене. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2007. 160 с.
4. Сімко А.В. Фізична реабілітація дітей з особливостями

інтелектуального розвитку: Навчально-методичний посібник. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друк-Сервіс», 2014. 136 с.

5. Соботович Є.Ф. Психолінгвістична періодизація мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку / Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Вип. 1. К. Актуальна освіта, 2004. С. 7-35.

6. Теорія і практика сучасної логопедії: Збірник наукових праць: Вип.4.- К.: Актуальна освіта, 2007. 166 с.

7. Фомічова Л.І. Ознайомлення з оточуючим: Навчальний посібник. К. : Благосвіт, 2002. 271 с.

8. Шинкарюк А. І. Психомоторно-рівнева структура активності та свободи суб'єкта. Кам'янець-Подільський : Оіюм, 2005. 448 с.

Критерії оцінювання відповіді здобувача вищої освіти

Екзаменаційний білет складається із 3-х питань.

Оцінки з атестаційного іспиту з логопедії виставляє кожен член екзаменаційної комісії з кожного запитання у балах згідно з критеріями оцінювання за 100-бальною шкалою. Якість відповідей здобувача на додаткові запитання членів ЕК враховується при оцінюванні запитань екзаменаційного білета.

Після закінчення іспиту на закритому засіданні ЕК визначається середній бал оцінок членів ЕК з кожного запитання.

Підсумкова оцінка формується як середня з оцінок усіх присутніх членів комісії. Сума цих середніх балів переводиться в оцінку за національною шкалою.

Повторне складання атестаційного іспиту з логопедії для підвищення оцінки не дозволяється.

Виконання всіх екзаменаційних завдань є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за атестаційний іспит з логопедії.

Якщо здобувач вищої освіти отримав незадовільну оцінку на одному з етапів атестаційного іспиту з логопедії, екзаменаційна комісія приймає рішення про те, що він є неатестованим, про що в протоколі засідання екзаменаційної комісії робиться відповідний запис.

Здобувач вищої освіти, який отримав незадовільну оцінку на Атестації, відраховується з Університету. Здобувачеві вищої освіти видається академічна довідка встановленого зразка.

В умовах дистанційного навчання

Атестаційний іспит з логопедії в усній формі проводиться дистанційно в синхронному режимі у формі відеоконференції із забезпеченням гарантованої автентифікації здобувачів вищої освіти за допомогою Google Meet. Кафедра надсилає на корпоративну пошту здобувача вищої освіти покликання на відеоконференцію, що дозволяє приєднатися до неї. Здобувач вищої освіти в новій вкладці автентифікується в MOODLE, відкриває курс «Атестація», отримує білет, готує відповідь на питання білету та відповідає на них. Екзаменаційна комісія обговорює оцінки відповідей здобувачів вищої освіти та повідомляє їх здобувачам вищої освіти. Після закінчення атестації відеоконференція завершується.

Критерії оцінювання відповіді здобувача вищої освіти на атестаційному іспиті з логопедії

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	0-35	Здобувач вищої освіти: 1. Не відповідав на основні запитання, відмовився відповідати на додаткові; 2. Наявне виразне негативне ставлення до професійної діяльності.
	36-60	Здобувач вищої освіти: 1. Не відповідав на запитання екзаменаційного білету, а лише на окремі додаткові питання членів ЕК; 2. Свої думки не аргументує, прикладів не наводить; 3. Не виявляє знань ні основної, ні додаткової літератури; 4. Професійна самооцінка завищена; потреба у професійній діяльності не сформована.
Середній (репродуктивний)	61-74	Здобувач вищої освіти: 1. У своїй відповіді виявляє знання і розуміння основного матеріалу програми кваліфікаційного іспиту, проте окремі теми відтворює із значними прогалинами; 2. Вміє аргументувати висловлені думки, проте не виявляє при цьому достатньої самостійності, а обмежується, головним чином, наслідуванням підручника та лекцій викладачів; 3. Ілюструє деякі положення теоретичного матеріалу прикладами; 4. Всієї обов'язкової спеціальної наукової літератури, рекомендованої НМК дисциплін не засвоїв, але із змістом кількох основних праць обізнаний; 5. Вміє робити аналіз педагогічних фактів, проте при цьому допускає окремі помилки, які виправляє з допомогою викладача; 6. Професійна самооцінка близька до адекватної, готовність до роботи за фахом не виразна.
Достатній (алгоритмічно-дієвий)	75-89	Здобувач вищої освіти: 1. Відповів на всі питання, в т.ч., й додаткові, проте з окремими неточностями; 2. Вміє самостійно аргументувати основні теоретичні положення, які він викладає у своїй доповіді, проте іноді потребує навідних питань для аргументації; 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, причому не тільки запозиченими з підручника, а й підібраними самостійно; 4. Зіставляє теоретичні відомості з потребами педагогічного процесу; 5. Виявляє знання обов'язкової спеціальної наукової літератури; 6. Професійна самооцінка в основному адекватна, наявна готовність до роботи за фахом.
Високий (творчо-професійний)	90-100	Здобувач вищої освіти: 1. Глибоко і докладно відповідав на всі питання, в т.ч., поставлені йому членами ЕК; 2. Вміє самостійно аргументувати теоретичні положення; 3. Ілюструє наведені у відповіді думки потрібними прикладами, підібраними самостійно і запозиченими з підручника; 4. Уміло зіставляє теоретичні відомості із змістом педагогічної практики, зокрема, з питаннями освіти дітей з інтелектуальними порушеннями та корекційної роботи з ними; 5. У своїй відповіді виявляє знання обов'язкової і додаткової спеціальної наукової літератури, знання праць провідних педагогів-дефектологів, спеціальних психологів, логопедів, сучасних науковців; 6. У студента адекватна професійна самооцінка, сформована готовність до роботи за фахом.

Завідувач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА

**Критерії та норми оцінювання знань, умінь і навичок здобувачів
вищої освіти на атестаційному іспиті з логопедії
Підсумкова шкала оцінювання**

Рейтингова оцінка з кредитного модуля	Оцінка за шкалою ECTS	Екзаменаційна оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
75-81	C	
67-74	D	задовільно
60-66	E	
35-59	FX	незадовільно
34 і менше	F	

Завідувач кафедри спеціальної
та інклюзивної освіти

Світлана МИХАЛЬСЬКА